

Warszawa, dnia 6 października 2017 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

Parafuje:

Pan Minister J. Czaputowicz

Jacek Czaputowicz
Podsekretarz Stanu

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE

**z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 28 września 2017 r.**

W dniu 28 września 2017 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

Spotkaniu przewodniczył Pan Minister Jacek Czaputowicz, a następnie Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej „Przewodnicząca” lub „Pełnomocnik”).

I. Otwarcie posiedzenia i wprowadzenie Przewodniczącej Zespołu

Posiedzenie otworzył Pan Jacek Czaputowicz, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Pan Minister przywitał uczestników posiedzenia i zaznaczył, że jest to dla niego pierwsze posiedzenie Zespołu w związku z objęciem przez niego obowiązków Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w dniu 15 września br.

Pan Minister podkreślił, że stan przestrzegania praw człowieka w Polsce należy uznać za dobry. W zakresie praw społecznych Polska może uchodzić za lidera, zwłaszcza obecny Rząd nastawiony jest bardzo prospołecznie, wyrównuje szanse rodzinne i realizuje wiele postulatów społecznych. Z tego względu nieuzasadniona jest próba budowania złej opinii o Polsce.

Pan Minister zaznaczył, że w zakresie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz lub Trybunał) sytuacja nie jest zła w porównaniu z innymi państwami. Niewątpliwie największym problemem pośród orzeczeń Trybunału wymagających wykonania pozostają sprawy dotyczące przewlekłości postępowań sądowych.

Pan Minister zaznaczył, że wyroki ETPCz i Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości Polska wykonuje nie dlatego, że jest do tego przymuszona, ale dlatego, że uważa, iż są one słuszne. Przestrzeganie prawa międzynarodowego i przestrzeganie standardów jest oczywiste i to jest paradygmat polskiej polityki zagranicznej po 1989 r. Rolą Zespołu i administracji publicznej jest wdrażanie orzeczeń, a także pokazanie prawdziwego obrazu Polski.

Przewodnicząca zaznaczyła, iż w tym roku w dniu 19 lipca przypadła 10 rocznica powołania Zespołu Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów, Pana Jarosława Kaczyńskiego. Zaznaczyła, że przełamanie pewnej początkowej niechęci dla potrzeby istnienia Zespołu

wymagało czasu, niemniej jednak ostatecznie jego działania przyniosły pozytywny efekt. W tym kontekście szczególnie istotna była nowelizacja Zarządzenia w 2015 r., która precyzyjnie określiła kompetencje i obowiązki członków Zespołu.

W efekcie tych działań liczba orzeczeń Trybunału w polskich sprawach, które pozostają nadal w fazie egzekucji pod nadzorem Komitetu Ministrów spadła z ponad 900 pod koniec 2012 r. do 223 wg stanu na koniec 2016 r., z czego większość dotyczy przewlekłości postępowań sądowych i administracyjnych. Ponadto nastąpił wyraźny spadek wydawanych orzeczeń ETPCz przeciwko w Polsce, nie tylko wyroków, ale i decyzji zatwierdzających ugody i deklaracje jednostronne.

Przewodnicząca poinformowała, że w tym roku wydanych zostało przez Trybunał już 496 decyzji zatwierdzających zawarte przez Rząd ugody, czy też wydane przez niego deklaracje jednostronne lub też stwierdzających niedopuszczalność skarg. Tak znaczna liczba decyzji Trybunału w tym roku nie wynika z pogorszenia stanu praw człowieka, ale z faktu zakończenia postępowania przed ETPCz w sprawie wyroku pilotażowego *Rutkowski i inni p. Polsce* dotyczącego przewlekłości postępowań sądowych i prokuratorskich. W dniu 22 czerwca br. Trybunał, po rozpatrzeniu przedłożonych przez rząd 400 deklaracji jednostronnych, notyfikował Rządowi RP decyzję w sprawach *Zaluska p. Polsce* oraz *Rogalska p. Polsce* oraz 398 pozostałych skargach.

Przewodnicząca przypomniała ubiegłoroczną nowelizację ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, która jeśli doprowadzi do zmiany praktyki stosowania przepisów tej ustawy powinna pozwolić na zamknięcie nadzoru Komitetu Ministrów nad wykonaniem wyroków z tej największej grupy spraw. Równocześnie zwróciła się do przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości o przedstawienie na kolejnym posiedzeniu Zespołu danych statystycznych dotyczących stosowania znowelizowanej ustawy.

II. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń Trybunału

1. Informacja nt. postępu w realizacji wyroków z grupy *Kędzior p. Polsce* (skarga nr 45026/07) w zakresie przeprowadzenia nowelizacji *Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego* oraz *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* - referuje: **Ministerstwo Zdrowia**

Pan Karol Bogusz, przedstawiciel Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ) poinformował o aktualnym stanie prac legislacyjnych nad nowelizacją *Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego* oraz *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Projekt został przyjęty przez Rząd w dniu 7 września br., a następnie przekazany do Sejmu w dniu 15 września 2017 r. (druk sejmowy 1847). 27 września 2017 r. projekt został skierowany do Komisji Zdrowia do pierwszego czytania.

Przedstawicielka Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej RPO) przyznała, że projekt umożliwia wykonanie przedmiotowego wyroku, dodała jednak, że RPO miał dwa zastrzeżenia do przygotowanego projektu. Pierwsze dotyczyło art. 43 ustawy, który określa do jakich DPS może wejść sędzia w celu kontroli m.in. stanu zdrowia (tj. do domów dla chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo). Zaznaczyła, że istniejący podział na DPS dla chorych psychicznie, dla niepełnosprawnych fizycznie, dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie czy dla chorych przewlekłe chorych somatycznie lub osób starszych jest fikcyjny, ponieważ praktycznie

w każdym DPS można spotkać osoby chore psychicznie, w związku z tym sędziowie powinni mieć dostęp do wszystkich DPS-ów. Druga uwaga dotyczyła art. 36 i dodanego ust. 5, mówiącego o dostępie do danych osobowych, który zdaniem przedstawicielki RPO jest sprzeczny z protokołem fakultatywnym do Konwencji o zakazie stosowania tortur, jak również z ustawą o RPO ponieważ blokuje dostęp do materiałów dla Rzecznika. Ponadto ustawa o ochronie danych osobowych ma obowiązywać do 25 maja 2018 r., zaś jej nowelizacja ma wejść w życie w styczniu 2018 r., w związku z tym przepis ten będzie obowiązywał tylko przez 5 miesięcy.

Pan Maciej Kiełbik, przedstawiciel Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości (dalej: MS) zauważył, że uwagi przedstawione przez przedstawicielkę RPO nie dotarły wcześniej do Ministerstwa Sprawiedliwości. Przyznał, że istnieją różne typy domów pomocy społecznej, i faktycznie przepis art. 43 ogranicza kontrolę sędziów rodzinnych w tych jednostkach. Z praktyki orzeczniczej sądów rodzinnych i kontroli którą sprawują sądy rodzinne nie wynikało aby konieczna była ingerencja legislacyjna w tym zakresie. Zaznaczył, że organem właściwym do zmian legislacyjnych w zakresie funkcjonowania domów pomocy społecznej jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Przewodnicząca zauważyła, że ustawa została już skierowana do Sejmu i ewentualne poprawki mogą opóźnić jej wejście w życie, a wyrok ETPCz w sprawie *Kędzior p. Polsce* nie dotyczył tych kwestii. Zasugerowała ewentualne wprowadzenie poprawek w trybie autopoprawki rządowej i zwróciła się do przedstawiciela MZ o przekazanie uwag właściwym Departamentom i Kierownictwu w Ministerstwie Zdrowia.

2. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku ws. *Grabowski p. Polsce*, (skarga nr 57722/12) w kontekście wyeliminowania błędnej praktyki stosowania art. 27 *Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, referuje: **Ministerstwo Sprawiedliwości**

Pani Beata Wilkołek, przedstawicielka MS, przypomniała iż wyrok w przedmiotowej sprawie dotyczył przedłużania pobytu nieletniego w schronisku bez prawomocnego postanowienia sądu i braku możliwości skutecznego zakwestionowania faktycznego pozbawienia wolności. Zaznaczyła, że ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* do dzisiaj nie obliguje sędziów do wydawania postanowień o przedłużeniu pobytu nieletniego w schronisku i nie przewiduje zażalenia na dalszy pobyt w nim. Choć wyrok jest jednostkowy to może dotyczyć wielu osób. Liczba osób umieszczanych w schroniskach maleje - w 2016 r. umieszczono w nich 214 nieletnich. Ponadto do chwili obecnej nie doszło do zmiany ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* w zakresie stosowania i przedłużania środka tymczasowego w postaci umieszczenia w schronisku. Należy jednak zaznaczyć, że działania podjęte w celu wykonania wyroku Trybunału doprowadziły do ukształtowania właściwej praktyki stosowania tego środka. Sędziowie w praktyce wydają postanowienia o przedłużaniu pobytu w schronisku i nadają bieg zażaleniom na te postanowienia. Są to efekty podjętych działań upowszechniających, nadzorczych, a także legislacyjnych, ponieważ zmienione zostało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – *Regulamin urzędowania sądów powszechnych*, które zobowiązało sędziów do wydawania takich postanowień i nadawania biegu zażaleniom na takie postanowienia. Ponadto skierowano pisma nadzorcze do Prezesów Sądów Apelacyjnych z prośbą o upowszechnianie wyroku i interpretację ustawy zgodnie ze standardami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: Konwencja) i orzecznictwa ETPCz.

Ukształtowanie właściwej praktyki potwierdził raport Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, który na wniosek MS przeprowadził badania w zakresie stosowania środków tymczasowych wynikających z *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, w tym umieszczania w schronisku

dla nieletnich. Raport ten został udostępniony w marcu 2017 r. Przeanalizowano w nim 81 przypadków umieszczenia nieletniego w schronisku w okresie od 1 lipca 2015 do połowy 2016 r. Z raportu wynika, że praktyka sądu w zakresie przedłużania pobytu w schronisku w 64% spraw była prawidłowa i sądy zawsze wydawały postanowienia o przedłużeniu pobytu w schronisku, a także nadawały bieg zażaleniom wniesionym na te postanowienia. Informacje uzyskane w wyniku kwerendy, jaką Ministerstwo Sprawiedliwości przeprowadziło w sądach w zakresie stosowania przepisów *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* oraz wnioski wyływające z raportu Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka MS przedstawił zespołowi, który powstał w Ministerstwie Sprawiedliwości w marcu 2017 r. Zadaniem tego zespołu jest wypracowanie nowych rozwiązań prawnych w zakresie postępowań w sprawach nieletnich, m.in. w zakresie nowelizacji art. 27 i 29 *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*.

Projekt zmian ustawy został przedstawiony w Senacie jeszcze przed wakacjami, a w dniu 20 września 2017 r. został przyjęty na posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu. Jak potwierdziła Pani Joanna Granowska, Sekretarz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu, projekt zostanie teraz skierowany przez Marszałka Senatu do komisji prawodawczej celem rozpoczęcia procesu legislacyjnego.

Przewodnicząca zauważyła, że znowelizowanie ustawy ułatwi przekonanie Komitetu Ministrów, iż wyrok został wykonany. Wyroki wykonywane poprzez zmianę praktyki znacznie dłużej pozostają w agendzie Komitetu Ministrów. Przedstawicielka RPO podkreśliła, że w celu właściwej implementacji wyroku konieczna jest nowelizacja *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*.

3. Informacja nt. postępu w realizacji wyroków *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08), *Tysiąc p. Polsce* (skarga nr 5410/03), *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04) dotyczących praw reprodukcyjnych w zakresie przeprowadzenia nowelizacji *Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* - referuje: **Ministerstwo Zdrowia**

Przedstawiciel MZ podkreślił, że zdaniem MZ wyrok w sprawie *Tysiąc p. Polsce* został wykonany na skutek uchwalenia *ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*, która wprowadziła instytucję sprzeciwu od decyzji lekarza. Ministerstwo Zdrowia próbowało w 2016 r. usprawnić funkcjonowanie instytucji sprzeciwu tj. skrócić termin na wydanie orzeczenia przez komisję lekarską, jednakże w listopadzie 2016 r. na Stałym Komitecie Rady Ministrów propozycje Ministerstwa Zdrowia zostały usunięte z projektu. Obecnie nie są podejmowane żadne działania legislacyjne w tym zakresie.

W zakresie wyroku *P. i S. p. Polsce* środki indywidualne zostały wykonane, natomiast odnośnie do środków generalnych, w maju 2017 r. MZ zajęło stanowisko uznając, że obowiązujące w Polsce przepisy przewidują rozwiązania, które służą wykonaniu tego wyroku, np.: kodeks etyki lekarzy, pielęgniarek, położnych i wykonywania innych zawodów medycznych przewiduje konkretne kary za udostępnianie informacji osobowych. Z uwagi na to, iż jest to kwestia delikatna społecznie, MZ nie przewiduje dalszych prac legislacyjnych w tym zakresie.

Pan Mariusz Mamczarek, przedstawiciel Rzecznika Praw Pacjenta (dalej RPP) podkreślił, że zdaniem RPP wyrok *Tysiąc p. Polsce* należy uznać za wykonany poprzez wprowadzenie prawa do sprzeciwu od decyzji lekarskiej. W latach 2014-2017 do Biura Rzecznika Praw Pacjenta wpłynęły trzy sprzeciwy od orzeczeń lekarzy wydanych na podstawie *ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*. Zaznaczył, że RPP nie jest organem uprawnionym do rozstrzygania zasadności wydanej opinii czy orzeczeń. Rzecznik powołuje komisję lekarską, która następnie orzeka, czy dana opinia bądź orzeczenie

zostało wydane zgodnie z aktualną wiedzą medyczną. W składzie komisji zasiada trzech lekarzy, dwóch lekarzy tej samej specjalności co lekarz, który wydał zaskarżoną opinię bądź orzeczenie i trzeci, wybrany spośród innych specjalizacji. Ponadto RPP ma kompetencje do prowadzenia postępowania wyjaśniającego i w latach 2014-2017 Rzecznik przeprowadził około 16 postępowań wyjaśniających dotyczących tematyki tzw. praw reprodukcyjnych. Osiem postępowań zakończyło się stwierdzeniem naruszenia praw pacjenta. Żadne z postępowań nie dotyczyło dostępu do legalnej aborcji w sytuacji, gdy ciąża była wynikiem czynu zabronionego. Zaznaczył, że z praktyki wynika, iż 90% wszystkich spraw dotyczy przerwania ciąży ze względu na duże prawdopodobieństwo ciężkiego uszkodzenia płodu lub ciężkiej choroby zagrażającej jego życiu.

Przedstawicielka RPO zauważyła, że w opinii Rzecznika przyjęte rozwiązania w zakresie sprzeciwu nie rozwiązują problemu z trzech powodów:

- trzydziestodniowego terminu rozpatrzenia sprzeciwu, który jest zbyt długi, a i tak często niedotrzymywany;
- zbyt wielu formalnych obowiązków nałożonych na pacjenta w celu uzasadnienia sprzeciwu, przy równoczesnym braku przepisów gwarantujących osobiste wysłuchanie i zbadanie pacjentki;
- nieuregulowania kwestii czy sprzeciw przysługuje także od odmowy skierowania na badania prenatalne.

Przedstawicielka RPO, powołując się na dane otrzymane od RPP, zaznaczyła, że w 2011 r. do RPP wpłynęło 17 sprzeciwów, z czego 1 dotyczył przerwania ciąży, ale żaden nie spełnił wymogów formalnych. Odpowiednio w 2012 r. wpłynęły 22 sprzeciwy i żaden nie spełnił wymogów formalnych, w 2013 r. na 28 sprzeciwów 2 spełniały wymogi formalne, w 2014 r. były wniesione 34 sprzeciwy, z których 5 spełniało wymogi formalne, w 2015 r. na 35 sprzeciwów 1 spełnił wymogi formalne. Dane wskazują na to, że jest to instytucja nieefektywna i trudna dla pacjenta, który decyduje się dochodzić swoich praw.

Ponadto w kwestii klauzuli sumienia, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, w ocenie RPO nie ma w Polsce podmiotów, które zobowiązane są do wskazania pacjentce, której odmówiono udzielenia świadczenia zdrowotnego, lekarza/podmiotu, który może takie świadczenie wykonać. W związku z tym naruszone są prawa pacjenta, ponieważ obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie efektywnego systemu świadczeń. Zdaniem RPO kwestia ta powinna zostać uregulowana ustawowo.

Przedstawiciel MZ zauważył, że zdaniem MZ nie istnieje luka prawna w zakresie tego, że nie ma osoby mogącej udzielić informacji o podmiocie właściwym do udzielenia świadczenia. Kwestia realizacji świadczeń w zakresie informowania o możliwości uzyskania świadczenia spoczywa na świadczeniodawcy, czyli dyrekcji szpitala.

Przewodnicząca podsumowując dyskusję uznała, że należy rozważyć przedstawienie Komitetowi Ministrów RE raportu z wykonania wskazującego na wykonanie wyroków oraz że dalsze działania legislacyjne nie są planowane. Nie oznacza to, że sprawa zostanie zamknięta, ponieważ raport zostanie poddany ocenie przez Komitet Ministrów.. W związku z tym zwróciła się do MZ o rozważenie rodzaju dokumentu, jaki MSZ będzie mógł przedstawić w imieniu Rządu Komitetowi Ministrów RE.

4. Informacja nt. wykonania wyroków ws. *K.J. p. Polsce* (skarga nr 30813/14) oraz *G.N. p. Polsce* (skarga nr 2171/14) w związku z projektem ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych oraz

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw –
referuje: **Ministerstwo Sprawiedliwości**

Pan Maciej Kiełbik, przedstawiciel MS, zaznaczył, że wyroki wydane w 2016 r. dotyczą praktyki stosowania przez sądy krajowe postanowień Konwencji Haskiej *dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę*. W obydwu sprawach Trybunał orzekł naruszenie art. 8 Konwencji, czyli prawa do poszanowania życia rodzinnego w dwóch aspektach: proceduralnym - stwierdzając naruszenie zasady sprawności i szybkości postępowania oraz materialnym. Sprawa *K. J. p. Polsce* toczyła się przez rok do czasu wydania prawomocnego postanowienia odmawiającego wydania dziecka, natomiast sprawa *G.N. p. Polsce* toczyła się rok i 6 miesięcy. Trybunał uznał, że termin 6 tygodniowy przewidziany w Konwencji Haskiej na wydanie przez organy krajowe decyzji dotyczącej powrotu dziecka jest terminem instrukcyjnym, niemniej przekroczenie go kilkunastokrotnie powoduje naruszenie art. 8 Konwencji. Ponadto w sprawie *K.J. p. Polsce* Trybunał zwrócił uwagę na niedopuszczalną rozszerzającą wykładnię przez sądy krajowe art. 13 pkt b Konwencji Haskiej, który umożliwia sądowi krajowemu odmowę uwzględnienia wniosku o wydanie dziecka w sytuacji gdy istnieje poważne ryzyko, że jego powrót może wyrządzić szkodę fizyczną lub psychiczną lub w jakikolwiek inny sposób postawi dziecko w sytuacji nie do zniesienia.

Zdaniem MS były to jednostkowe przypadki błędnego zastosowania Konwencji Haskiej i dlatego w celu wykonania środków generalnych wystarczające są działania o charakterze upowszechniającym. Wyroki zostały przetłumaczone na język polski i umieszczone na stronie MS, informacja o nich została zamieszczona w wydawanym przez MS newsletterze, przygotowany został także zaktualizowany przegląd orzecznictwa i standardów ETPCz w kontekście stosowania Konwencji Haskiej, który jest dostępny na stronie MS.

Równolegle toczyły się w resorcie prace nad projektem ustawy *o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych*. Projekt ten dotyczy m.in. Konwencji Haskiej. Projekt został przyjęty przez Radę ministrów w dniu 23 sierpnia 2017 r. i skierowany do Sejmu (druk sejmowy 1827). Projekt ten nie odwołuje się wprost do orzeczeń w sprawach *K.J. i G.N. p. Polsce*, niemniej jednak część rozwiązań może być uznana za istotne w kwestii wykonania ww. wyroków, w szczególności:

- zmiana właściwości rzeczowej sądów rodzinnych, która umożliwi specjalizację sędziów i ujednoczenie orzecznictwa,
- przywrócenie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w tych sprawach do SN - ale tylko przez określone podmioty (Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka),
- wprowadzenie 6 tygodniowego terminu rozpatrzenia sprawy zarówno dla postępowań w I, jak i II instancji,
- wprowadzenie obligatoryjnych pisemnych uzasadnień postanowień wydanych przez sądy I i II instancji, przy równoczesnym zobowiązaniu sądów do dostarczenia postanowień na piśmie z urzędu,
- wprowadzenie przymusu adwokackiego już przed sądem I instancji,
- wprowadzenie wytycznych odnośnie niezwłoczności wydawani opinii w takich sprawach,
- wprowadzenie zasady, iż postanowienia zarządzające powrót dziecka są skuteczne dopiero po ich uprawomocnieniu, nie zaś z chwilą ogłoszenia,

- wyłączenie stosowania art. 577 kpc w tego typu sprawach,
- wprowadzenie 14-dniowego terminu na wykonanie prawomocnego orzeczenia,
- wprowadzenie możliwości przeszukania przez Policję pomieszczeń, w których może znajdować się dziecko.

Zmiany te mają zapewnić efektywną egzekucję orzeczeń dotyczących m.in. powrotu dziecka. Ponadto powinny zostać uznane za istotne przez Komitet Ministrów w zakresie wykonania ww. orzeczeń Trybunału.

Przedstawiciel RPO zaznaczył, że Rzecznik z aprobatą przyjął przygotowany projekt, jednak pewne uwagi RPO nie zostały uwzględnione podczas prac legislacyjnych, m.in. zdaniem RPO nie jest zasadne wprowadzanie skargi kasacyjnej w tych sprawach. Przedstawiciel MSZ zaznaczył, że skarga kasacyjna będzie środkiem nadzwyczajnym, a nie III instancją.

Przewodnicząca zaznaczyła, że zdaniem MSZ w celu wykonania środków generalnych w tych wyrokach wystarczające z punktu widzenia Komitetu Ministrów powinny być działania upowszechniające.

III. Informacja na temat działań podejmowanych przez resorty w celu upowszechniania standardów Trybunału – referuje: Prokuratura Krajowa

Przedstawicielki Prokuratury Krajowej (dalej: PK), Pani Magdalena Beroud-Korowajczyk i Pani Agnieszka Goździk, poinformowały, że PK aktywnie uczestniczy w wykonywaniu wyroków Trybunału dotyczących prokuratury, jak również w rozpowszechnianiu wśród prokuratorów orzecznictwa ETPCz. Otrzymywane z MSZ materiały są opracowywane pod kątem właściwości prokuratury i następnie przekazywane jednostkom podległym, jak również umieszczane na stronie PK.

W strukturze PK sprawami praw człowieka i wykonywaniem wyroków ETPCz zajmują się Biuro Współpracy Międzynarodowej (w zakresie wykonania środków generalnych) oraz Departament Postępowania Przygotowawczego (w zakresie wykonania środków indywidualnych).

PK posiada zakładkę na stronie internetowej poświęconą Konwencji i Trybunałowi – informacje dotyczą spraw z zakresu właściwości prokuratury. Umieszczone są też odnośniki do innych stron i baz danych Trybunału. PK przystąpiła także do porozumienia w sprawie tłumaczenia i udostępniania orzeczeń ETPCz. PK przekazuje do prokuratur regionalnych przeglądy orzecznictwa, biuletyny informacyjne i inne opracowania. PK prowadzi też szkolenia dotyczące praw człowieka i Trybunału adresowane do prokuratorów.

Departament Postępowania Przygotowawczego sprawuje nadzór nad postępowaniami prowadzonymi w powszechnych jednostkach prokuratury. Przygotowuje opinie dla Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka dotyczące prawidłowości prowadzonych postępowań w konkretnych sprawach oraz podejmuje działania w celu usunięcia nieprawidłowości.

PK podejmuje szereg działań w celu upowszechnienia konkretnych wyroków Trybunału kierując informacje do właściwych prokuratur regionalnych i zobowiązuje do informowania o podjętych działaniach. Zostały wydane wytyczne dla prokuratorów wynikające z konkretnych wyroków ETPCz, np.: w oparciu o grupę wyroków Dzwonkowski zostały wydane wytyczne w sprawie prowadzenia przez prokuratorów postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz nieludzkim lub poniżającym traktowaniem osób pozbawionych

wolności w związku z działaniami Policji lub innych funkcjonariuszy publicznych. W każdej prokuraturze regionalnej i okręgowej działają koordynatorzy ds. takich przestępstw.

PK monitoruje sprawy w których strona wniosła skargę na podstawie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki oraz podejmuje działania w celu zwalczania przestępstw na tle rasistowskim.

Przedstawiciele PK uczestniczą w konferencjach i seminariach poświęconych kwestiom ochrony praw człowieka, w spotkaniach z przedstawicielami Komisji do Spraw Prawnych i praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, z przedstawicielami ETPCz i Komitetu Ministrów RE.

IV. Podsumowanie realizacji zaleceń Deklaracji Brukselskiej i wnioski w kontekście zaleceń Raportu Rady Europy ws. długoterminowej przyszłości systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

Pani Eliza Suchożębska, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka przedstawiała prezentację podsumowującą realizację zaleceń wynikających z Deklaracji Brukselskiej i wnioski w kontekście przygotowywania informacji dla Rady Europy na temat realizacji Raportu RE nt. długoterminowej przyszłości systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (w załączeniu prezentacja oraz wnioski).

V. Informacja o najnowszych rozstrzygnięciach ETPCz

Przewodnicząca poinformowała, że w dniu 4 lipca 2017 r. ETPCz wydał wyrok w sprawie *Kącki p. Polsce* dotyczący naruszenia prawa do wolności wypowiedzi (art. 10 Konwencji). Sprawa dotyczyła słynnej publikacji w Gazecie Wyborczej „Praca za seks”. Zaznaczyła, że jest to kolejny wyrok przeciwko Polsce dotyczący naruszenia art. 10.

Zwróciła też uwagę na trzy wyroki Wielkiej Izby wydane przeciwko innym państwom: *Regner p. Czechom*, *Nagy p. Węgrom* i *Bărbulescu p. Rumunii*. Informacja o wyroku *Bărbulescu p. Rumunii* została już wcześniej przekazana członkom Zespołu drogą elektroniczną.

Przewodnicząca poinformowała też o przygotowaniach do kolejnego Seminarium Warszawskiego, które najprawdopodobniej zostanie zorganizowane w listopadzie br. Tematem seminarium mają być kwestie społeczne.

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (marta.kaczmarska@msz.gov.pl, sebastian.kurek@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załączniki:

1. Lista uczestników posiedzenia w dniu 28 września 2017 r.,
2. Prezentacja podsumowująca realizację zaleceń Deklaracji Brukselskiej,
3. Wnioski w kontekście zaleceń Raportu Rady Europy ws. długoterminowej przyszłości systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.